

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

प्राथमिक तह खुला प्रतियोगितात्मक विषयगत परीक्षाको पाठ्यक्रम- २०७७

तह: प्राथमिक

पूर्णाङ्क: १००

समय: ३ घण्टा

खण्ड क

एकाइ एक: शैक्षणिक योजना र कक्षाकोठा व्यवस्थापन

- १.१ शैक्षणिक योजना: परिचय, आवश्यकता, निर्माण र प्रयोग (वार्षिक कार्य तालिका, वार्षिक शैक्षिक योजना, एकाइ योजना, दैनिक पाठ्योजना र दैनिक कार्यतालिका), कक्षाकोठा व्यवस्थापन (अवधारणा र महत्व, कक्षाकोठाको वातावरण र बसाइ व्यवस्थापन)
- १.२ शैक्षणिक व्यवस्थापन: कक्षा शिक्षण, विषय शिक्षण र बहुकक्षा शिक्षण, कक्षा कोठामा विविधता व्यवस्थापन (भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, बौद्धिक र शारीरिक)
- १.३ शैक्षिक सामग्री र शैक्षिक सुधार: शैक्षिक सामग्रीको प्रकार र निर्माण, प्राथमिक तहमा अध्यापन हुने विषयहरूको विषयगत शैक्षिक सामग्री निर्माण र प्रयोग
- १.४ विद्यालय समुदाय सम्बन्ध: विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता र दायित्व, समुदायको विकासमा विद्यालयको योगदान, विद्यालय र समुदाय बीच सम्बन्ध

एकाइ दुई: बाल मनोविज्ञान

- २.१ बालमनोविज्ञान: अर्थ, क्षेत्र, आवश्यकता र महत्व
- २.२ मानव वृद्धि र विकास: वृद्धि र विकासको अवधारणा, मानव विकासका विशेषताहरू र मानव विकासका चरणहरू
- २.३ पूर्व वाल्यावस्था तथा उत्तर वाल्यावस्था: परिचय, विकासात्मक कार्य, विशेषताहरू, शारीरिक र संवेगात्मक परिवर्तन तथा प्रभाव, रुचिहरू, संकटहरू, पूर्व र उत्तरवालयावस्थाका विद्यार्थीको सुरक्षित विकासमा शिक्षक र अभिभावकको भूमिका
- २.४ सिकाइ: अर्थ, स्वरूप र शैलीहरू, परिपक्वता र सिकाइ बीच अन्तर सम्बन्ध, स्व प्रतिविम्बन र सिकाइ, सिकाइमा स्थानान्तरण, स्मरण र विस्मरण, उत्प्रेरणा र सिकाइ

एकाइ तीन: शिक्षण विधि, र विद्यार्थी मूल्याङ्कन

- ३.१ शिक्षण विधि: प्राथमिक तहमा अध्यापन हुने विषयहरूको विषयगत शिक्षण विधि (परिचय, विशेषताहरू, शिक्षण विधिको वर्गीकरण र प्रयोग), पाठ्यपुस्तक र शिक्षक निर्देशिकासँग शिक्षण विधिको सम्बन्ध
- ३.२ शैक्षणिक प्रविधि: अर्थ, परिभाषा, महत्व, वर्तमान अभ्यास, व्यवस्थापन र प्रयोग

- ३.३ **परीक्षा र मूल्याङ्कन:** परीक्षाको अवधारणा, उद्देश्य, प्रकारहरू, शिक्षक निर्मित परीक्षा र स्तरीकृत परीक्षा, मूल्याङ्कनको अवधारणा, उद्देश्य, प्रकारहरू, मूल्याङ्कनका साधनहरू र प्रयोग र प्राथमिक तहमा प्रयोग हुने मूल्याङ्कनका विधि तथा प्रक्रियाहरू
- ३.४ **मूल्याङ्कनका अन्य साधनहरू:** अवलोकन, श्रेणीमापन, रुजु सूची, संचित अभिलेख, घटनावृत अभिलेख र कार्य संचयिका

एकाइ चार: नेपाली भाषा शिक्षण

- ४.१ **भाषिक सीप शिक्षण:** भाषिक सीप (सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ) सम्बद्ध शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप र शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग, पढाइका तत्वहरू (ध्वनि सचेतना, लेख्यवर्ण सचेतीकरण, शब्दभण्डार, पढाइ प्रवाह, बोध र लेखाइ)
- ४.२ **नेपाली भाषामा पद्य र गद्यको शिक्षण:** परिचय, प्रयोजन, शिक्षण विधि तथा शिक्षण क्रियाकलाप र भाषिक सीप विकासमा विधा शिक्षणको भूमिका
- ४.३ **व्याकरण शिक्षण:** वर्णविन्यास तथा लेख्य चिन्हको परिचय, प्रयोग, शब्दकोष प्रयोग, शब्द भण्डार र उखान टुक्का, शब्द रचना, वाक्य रचना र वाक्यान्तरण
- ४.४ **नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रयोग गरिने शिक्षण विधिहरू तथा मूल्याङ्कनका प्रचलित युक्ति तथा साधनहरू**
- ४.५ **बोध अभिव्यक्ति र सिर्जनात्मक लेखन:** अनुलेखन, श्रुतिलेखन, अनुच्छेद लेखन, बुँदा लेखन, साराशं लेखन, चिठी लेखन, निवेदन, शुभकामना कार्ड, निमन्त्रणा कार्ड, वादविवाद र संवाद लेखन

एकाइ पाँच: सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षा

- ५.१ **सामाजिक अध्ययन:** परिचय र महत्व, एकीकृत पाठ्यक्रममा मेरो सेरोफेरो र शिक्षण
- ५.२ **समाज र संस्कृति:** समाज, संस्कृति र मानवीय सम्बन्ध तथा सामाजिक समस्या, कारण र समाधानमा सरकारी र गैरसरकारी निकायहरूको भूमिका
- ५.३ **हाम्रो पृथ्वी र भूगोल:** पृथ्वीको परिचय र बनौट, विश्व मानचित्रमा नेपालको अवस्थिति, नेपालको भौगोलिक र प्रशासनिक विभाजन
- ५.४ **ऐतिहासिक गतिविधि:** नेपालको प्राचीनकाल लिच्छवी काल र मल्लकालको सामान्य जानकारी, आधुनिक नेपालको निर्माणमा पृथ्वीनारायण शाहको योगदान, वि.सं. २००७ सालको क्रान्तिका उपलब्धी, नेपालमा सङ्घीय गणतन्त्रको परिचय र विशेषता
- ५.५ **नागरिक सचेतना र मानव मूल्य शिक्षा:** नागरिक शिक्षा, नागरिकका मौलिक हक र अधिकार, सामाजिक मूल्य र मान्यताहरू र मूल्यमा आधारित शिक्षा, नेपालको राज्य संरचना (सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय निकाय) र स्थानीय तहहरूको गठन प्रक्रिया तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

खण्ड ख

एकाइ छः अंग्रेजी भाषा शिक्षण

- 6.1 **Teaching Language Skills:** Teaching listening, teaching speaking, teaching reading and teaching writing
- 6.2. **Teaching Grammar:** Auxiliaries, tense, noun, adjective, preposition and article
- 6.3. **Comprehension Item Development:** Matching, fill in the blanks, multiple choice, and short answer question and puzzle box solving
- 6.4. **Language Function:** Introducing oneself, greeting, expressing needs, expressing experiences, expressing likes and dislikes, describing (people, place and things), requesting and responding
- 6.5 **Techniques for English Teaching:** Use of text book, preparing lesson plan, using language game, peer work, group work, use of classroom language

एकाइ सातः गणित शिक्षण

- ७.१ ज्यामितिः समतलीय चित्रहरू त्रिभुज, चतुर्भुज र वृत्त सम्बन्धी ज्ञान तथा समस्या समाधान
- ७.२ अंकगणितः अंक र संख्याको ज्ञान, गणितका आधारभूत क्रियाहरू, भिन्न र दशमलब, प्रतिशत, समूहका प्रकार र क्रियाहरू, दूरी, परिमिति, क्षेत्रफल र आयतन, समय, मुद्रा र नापतौल
- ७.३ बीजगणितः बीजगणितीय अभिव्यञ्जनको जोड, घटाउ, गुणन, भाग, सरलीकरण तथा समीकरण
- ७.४ गणित शिक्षण सम्बद्ध विषयहरूः आधारभूत तह (कक्षा १-३) को पाठ्यक्रममा गणितको स्थान र शिक्षण, गणित शिक्षण र शिक्षकको पेशागत विकासमा प्रविधिको प्रयोग

एकाइ आठः विज्ञान तथा प्रविधि शिक्षण

- ८.१ विज्ञान अध्ययन, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिः विज्ञान अध्ययनमा खोज, अवलोकन र प्रयोग, लम्बाइ, चौडाइ, पिण्ड र समयको नाप, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि, विज्ञान शिक्षणमा सूचना र सञ्चार प्रविधिको प्रयोग
- ८.२ जीव र वातावरणः जीवको वर्गीकरण, जीवलाई असर पार्ने वातावरणीय तत्वहरू, जनावरको वर्गीकरण (ढाड भएका र ढाड नभएका), विरुवाहरूको वर्गीकरण (जमीनमा र पानीमा पाइने, फूल फुल्ने नफुल्ने, एक दलीय र दुई दलीय)
- ८.३ जीवन प्रक्रियाः जनावर र विरुवाका जीवन प्रक्रिया, विरुवाका विभिन्न भागहरू र तिनीहरूका कार्य, जनावर र विरुवामा हुने प्रजनन प्रक्रियाको सामान्य जानकारी
- ८.४ पदार्थ र शक्तिः पदार्थका प्रकार (पानी, हावा र चट्टान), पदार्थका भौतिक गुणहरू, शक्तिका विभिन्न स्वरूपहरू (परिचय, महत्व, स्रोतहरू र उपयोगिता)
- ८.५ अन्तरिक्षः सूर्य र सौर्य परिवार

एकाइ नौ: स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा तथा सिर्जनात्मक कला

- ९.१ व्यक्तिगत स्वच्छता तथा वातावरणीय सरसफाइ: व्यक्तिगत सरसफाइ, वातावरणीय सरसफाइ, फोहोर व्यवस्थापन तथा कुहिने फोहोरबाट जैविक मल निर्माण
- ९.२ प्राथमिक उपचार: परिचय, महत्व, पारिवारिक र सामुदायिक स्वास्थ्य सेवा, घर, विद्यालय र खेल मैदानमा हुने दुर्घटना, प्राथमिक उपचार तथा दुर्घटनाबाट बच्ने उपायहरू, धुम्रपान, मध्यपान र लागू पदार्थको दुर्व्यसनबाट व्यक्ति, परिवार र समाजलाई पर्ने असर र यसबाट बच्ने उपाय
- ९.३ शारीरिक शिक्षाका आधारभूत सीपहरू: गतिशील अवस्थाका सीपहरू (दौड, रिलेखेल, हाइजम्प, लड्जम्प आदि), स्थिर अवस्थाका सीपहरू, साधारण तथा स्थानीय खेलहरू, कवाज र शारीरिक व्यायम, योग, योगासन र योगाभ्यास
- ९.४ सिर्जनात्मक कला: परिचय र महत्व, एकीकृत पाठ्यक्रममा सिर्जनात्मक कलाको समावेशीकरण, दृश्यकला र सङ्गीत कलाभिन्न पर्ने विषयवस्तुहरूको सामान्य परिचय र उद्देश्य, विषयवस्तु र पाठ्यभार

एकाइ दश: भाषा/ पाठ्यक्रम

- १०.१ पाठ्यक्रम: अर्थ, परिभाषा, महत्व, तत्त्वहरू, पाठ्यक्रम निर्माणका आधारहरू र प्राथमिक तहको वर्तमान पाठ्यक्रम संरचना
- १०.२ स्थानीय पाठ्यक्रम: परिचय, महत्व र विद्यालय तहमा स्थानीय पाठ्यक्रम सम्बन्धमा भएको व्यवस्था
- १०.३ स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणका प्रकृया र प्रयोग
- १०.४ स्थानीय पाठ्यक्रम कार्यान्वयन र सिकाइमा प्रभाव पर्ने तत्त्वहरू: जनशक्ति व्यवस्थापन, पाठ्यपुस्तक व्यवस्था, बहुभाषी समाज र भाषिक विविधता
- १०.५ नेपालमा मातृभाषा तथा स्थानीय भाषा सम्बन्धमा भएका नीतिगत प्रयास: संवैधानिक व्यवस्था, कानूनी र संरचनागत व्यवस्था

विशिष्टीकरण तालिका

पाठ्यक्रम: एकीकृत

तह: आधारभूत (प्राथमिक)

एकाइ	विषय वस्तु	प्रश्न	अङ्क
खण्ड क			
१	शैक्षणिक योजना र कक्षा कोठा व्यवस्थापन	१	१०
२	बाल मनोविज्ञान	१	५
३	शिक्षण विधि र विद्यार्थी मूल्याङ्कन	१	१०
४	नेपाली भाषा शिक्षण	१+१	१०+५
५	सामाजिक अध्ययन तथा मानव मूल्य शिक्षण	१	१०
खण्ड ख			
६	अङ्ग्रेजी शिक्षण	१	१०
७	गणित शिक्षण	१	१०
८	विज्ञान तथा प्रविधि शिक्षण	१	१०
९	स्वास्थ्य, शारीरिक शिक्षा तथा सिर्जनात्मक कला	१+१	५+५
१०	भाषा/ पाठ्यक्रम	१	१०
जम्मा		१२	१००

द्रष्टव्य

- १ पाठ्यक्रमलाई दुई खण्डमा विभाजन गरिएको छ।
- २ प्रत्येक एकाइबाट ५ वा १० अङ्कभारका प्रश्न सोधिने छ।
- ३ प्रत्येक खण्डको लागि अलग अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गर्नुपर्नेछ।
- ४ लिखित परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा दुबै हुनेछ तर भाषा विषयको हकमा सोहि भाषा हुनेछ।
- ५ यो पाठ्यक्रम २०७७।०३।२७ गतेदेखि लागू हुनेछ।